

MISJONSKUNNSKAP I FOLKESKOLEN

AV ARNE LUNDEBY

I

Etter den første verdenskrigen ble det arbeidd intenst for å skape fred og forståelse blant verdens folk og nasjoner. Arbeidet ble brått avbrutt med den andre verdenskrigen, men har etter krigens slutt tatt seg opp igjen med enda større intensitet enn tidligere. Det mest samlende uttrykk for denne vilje til samarbeid for å skape bedre kår i verden finner vi i «De forente nasjoner».

På grunn av en hel rekke forskjellige omstendigheter er hele verden blitt en enhet og menneskeætta én stor familie. I denne familie erkjennes skolen å være et særs viktig forum for å skape grunnlag for det FN har satt seg som mål: Fred og mellomfolkelig forståelse i verden.

Men dette arbeid som FN satte i gang i 1945, har misjonen drevet i århundrer. Som biskop Berggrav uttrykte det i et foredrag i forbindelse med «Egede-Uken» i Oslo i 1949: «De ofte foraktede små misjonsforeningene har gjort mye for «one world» lenge før det var noen FN i Lake Success. De har lagt et grunnlag for verdens utvikling som vi ellers ikke hadde hatt.»

Utgangspunktet og siktepunktet må nødvendigvis være et annet for misjonen enn for FN. For den siste institusjonen står det materielle i sentrum. FN orienteres ut fra tidsbestemte og verdslige hensyn. Annerledes er det med misjonen. Dens mål er først og fremst å rette menneskenes sinn og tanker mot det evige og oververdslige, det som består, når denne verden forgår. I den kristne misjon må evangeliet om Jesus Kristus alltid være det primære, men det forhindrer ikke at det i misjonens spor følger sosiale og kulturelle forbedringer. Det er en ugjendrivelig kjensgjerning at det er misjonen som har skaffet land etter land og folk etter folk sjukehus og skoler, som har

gitt dem et skriftspråk og ellers hjulpet til å skape ordnede samfunnsforhold.

Misjonen griper inn på nær sagt alle livets områder. Intet er den ukjent. En kan derfor ikke stille seg likegyldig til den. Kunnskap om misjonen hører ganske enkelt med til almen dannelse. Av denne grunn er det vi mener at misjonen også hører med i skolens undervisning og har rettmessig krav på plass der. De barna skolen skal oppdra og undervise, kan ikke stilles utenfor viten om denne verdensomfattende institusjon, så lenge vår skole kalles almindendannende.

Vi kunne påvise hvilken enestående oppdragende verdi misjonen har for skolens undervisning, enten vi nå ser misjonen fra kulturhistorisk, sosialt eller psykologisk-pedagogisk synspunkt. Imidlertid er misjonen ikke bare et *middel* for skolens oppdragelse. Den hører med til selve målet for oppdragelsen. Det er den kristne skoles oppgave å oppdra framtidens misjonerende menighet. At dette er så, blir innlysende når vi betrakter misjonen i lys av kristendomsfaget og skoleloven.

Det er meget viktig å være klar over at misjonsstudiet og misjonsfortellingene er spesielt egnet til å fange og fengsle barnas merksamhet og interesse. Men det er en annen side som ingen lærer i norsk folkeskole kommer forbi: *Loven påbyr plass for misjonen i skolens undervisning.*

I grunnloven heter det at «den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion. De Indvaanere, der bekjende sig til den, ere forpligtede til at opdrage deres Børn i samme». Videre sier folkeskolelovene av 1936 at «folkeskolen skal hjelpe til å gi barna en kristelig og moralsk oppdragelse og arbeide for å gjøre dem til nyttige mennesker både åndelig og legemlig».

Målet for skolen er altså klart formulert i vår grunnlov og i skolelovene: Barna skal oppdras til *kristne personligheter*. Det vil si at den norske skole etter loven skal være en kristen skole. Dette må nødvendigvis også få konsekvenser for misjonskunnskapen i skolen. Det ligger nemlig i karakteren av vår skole som en kristen skole at barna skal opplæres til å forstå hva kristendom er.

Misjonen er ikke noe ved siden av kristendommen, den er kristendom i praksis. Normalplanen framholder da også at det barna lærer i kristendomskunnskap, foruten å være grunnlag for deres tro også

skal være «til regel for deres liv». Den streker under at en i undervisningen skal «sammenholde fagets ymse deler slik at elevene får et samlet og levende bilde av Jesus, hans liv og gjerning». Men hvordan kan elevene få et sant og levende bilde av Jesus, hans liv og gjerning, hvis misjonen utelates, den som er den fagreste frukt på kristendommens tre – og som er selve Jesu gjerning i verden i dag? Henny Dons bemerker ganske riktig at «barnet kjenner ikke Jesus, dersom det ikke kjenner hans livsverk, hans hjertesak – misjonen» (Barnenes Missionsarbeide s. 3).

At misjonen er et aktivum som skolen bare med skade for seg selv og sin oppdragergjerning kan la være å ta med, er det umulig å komme forbi. Men den er noe mer. «Den evangeliske Sandheds Grundlærdomme er paa det inderligste sammenvævede med Missions-tanken,» skriver den lærde tyske vitenskapsmann og teolog dr. Gustav Warneck. «Selv en overfladisk Betragtning lærer os,» hevder han, «at Missionen i den Grad er en av Evangeliets Grundtanker, at vi maatte drive Mission, selv om ikke en bestemt Befaling ligefrem forpligtede os dertil.» (Missionen i Guds Ords Lys s. 35–36.)

Legger vi så til at det folkeskolen gir, er all den almenutdannelse de fleste får, blir det enda klarere hvilket ansvar den har. På grunn av den enestående stilling folkeskolen har i vårt land, og i erkjennelsen av at misjonen ikke er en «sak», men hører organisk med til kristendommen, ville det være å sviakte evangeliet og troskapen mot den oppgaven skolen har påtatt seg, om misjonen ikke fikk sin rette plass i undervisningen.

Misjonskunnskap i folkeskolen er ikke noe nytt i Norge. Misjonen er ikke fremmed for skolen like lite som skolen er fremmed for misjonen. Det er kanskje ikke tilfeldig at en av vårt lands første lærerskoler ble opprettet av «misjonsdepartementet» i København (Collegium de cursu evangelii promovendo). Det var i 1717, da Seminarium Lapponicum ble opprettet i Trondheim.

Går man igjennom lærebøkene like fra den tiden Norge fikk egen skolelov (1739), finner man likevel til å begynne med ikke særlig mye om hedningemisjonen. Det kan man heller ikke vente. Det evangeliske hedningemisjonsarbeidet i nyere tid fikk sitt gjennombrudd først i slutten av det 18. århundre.

Fra omkring 1820 ble det etter hvert tatt med mer misjonsstoff i skolens lærebøker, men stillingen var ikke bedre enn at tidligere kirkeminister, ekspedisjonssjef Nils Hertsberg, i 1855 fant det påkrevd å slå til lyd for å få mer misjonsstoff inn i undervisningen. Han peker særlig på det rike illustrasjonsstoff som misjonshistorien inneholder og som bør nyttes i kristendomsundervisningen.

Fire år etter kom også en ypperlig samling misjonsfortellinger som var ordnet etter katekismen og skulle tjene som illustrasjonsstoff.

Allerede før siste århundreskifte var misjonskunnskapen stadig blitt mer anerkjent som et viktig ledd i fagkretsen i norsk folkeskole. Den fikk større plass etter hvert som arbeidet ble mer kjent. Ikke bare innen kristendomsfaget, men også innen andre av orienteringsfagene gjorde dette seg gjeldende.

II

I de siste årene har interessen for misjonen i skolen igjen vært stigende, og det er skrevet en del om dette emne. Man har ved spekulasjoner og statistiske beregninger forsøkt å bestemme kvantiteten av misjonsundervisningen i skolen i dag. Slike antagelser og hypoteser har vel sin verdi så langt de rekker. Ikke minst kan de vekke opp folk til å tenke igjennom tingene. Men utover hypotesens verdi kommer de ikke.

For om mulig å kunne gi et bidrag til et mer autentisk bilde av misjonskunnskapens plass i norsk folkeskole i dag, satte jeg meg fore våren 1949 å undersøke hos elevene selv hva de visste og mente om misjonen og misjonsarbeidet. Avhandlingen «Misjonskunnskap i folkeskolen. Prinsipiell drøfting og en undersøkning» foreligger bare i manuskript. Det som skal tas fram her, er noen klipp fra dette arbeidet.

Det som sitter igjen hos elevene av inntrykk og innstilling, er i virkeligheten det som har verdi som målestokk for et fags stilling i skolen, uansett hvordan inntrykkene er kommet der eller innstillingen skapt. For å komme i kontakt med elevene kan en bruke flere metoder. Man kunne f.eks. gi elevene en stil om et eller annet misjonsemne og gjennom analyse av den finne fram til visse holdepunkter. Eller man kunne foreta personlig intervju. For å nå det mål som

var hensikten med denne undersøkningen, fant jeg imidlertid av ymse grunner at spørreskjemametoden ville passe best.

Et spørreskjema ble utarbeidd med i alt 19 spørsmål. Det ble sendt til 40 landsskolelærere, bestyrere og inspektører for landsdistrikter fordelt over hele landet. Med skjemaet fulgte et skriv med forespørsel om de ville la elevene i 7. klasse svare på spørsmålene. 80 prosent svarte på henvendelsen. Et liknende skriv ble sendt til skoleinspektørene i følgende byer: Oslo, Kristiansand S., Stavanger, Bergen, Trondheim, Namsos, Tromsø og Vardø. I Oslo og Bergen ble det ikke gitt høve til å foreta undersøkelsen. I stedet for disse to byene kom Sarpsborg og Ålesund til.

I løpet av tiden fra 18. mars til 30. mai 1949 kom skjemaene tilbake i utfylt stand fra alle som hadde fått dem tilsendt. Alt i alt kom det inn svar fra 29 landsskoleklasser og fra 23 byskoleklasser. Av brukbare skjemaer kom det fra byskolene 541 og fra landsskolene 323. Som en ser, representerer ikke disse tallene en riktig fordeling i relasjon til elevtallet for hele landet. I så fall måtte en ha fordelt materialet for by og land etter forholdet 1:4, dvs. at en måtte hatt fire ganger så mange elever fra landsskolen som fra byskolen. Når det så i mange av avgangsklassene bare er noen ganske få elever i landsskolene — ja, ofte bare én — måtte man for å få et rimelig antall svar fra byskolene, fått skjemaet utfylt av minst 200 landsskoleklasser. Rekner en så med en frafallsprosent på 20, måtte en ha henvendt seg til om lag 250 lærere i landsskolen. Med et slikt materiale kunne en ha fått et representativt utvalg for hele landet, forutsatt at fordelingen var tilfredsstillende. Det ville imidlertid blitt for vidtløftig og ble ikke ansett for nødvendig for det formålet undersøkningen hadde. Opprinnelig hadde jeg reknet med å få flere svar fra landsskolene, men det viste seg at en større prosent av lærerne enn beregnet hadde svært få elever.

Av stor betydning når det gjelder et læreemne, er det at elevene har en riktig forståelse av meningen med de ordene som blir brukt. En fant det derfor nødvendig å undersøke elevenes forståelse av begrepet *hedning og hedningmisjon*.

Ordet *hedning* blir brukt i ymse slags tydinger. Bruken av uttrykket i forskjellig sammenheng gir høve til for barna å assosiere

det med mange ting, slik at den egentlige og opprinnelige mening med det kommer bort. Det spørsmål som ble stilt for å få tak i elevenes tanke når ordet hedning blir brukt, ga høve til seks alternative svar, men bare ett var riktig, nemlig det som ga uttrykk for at «en hedning er en som ikke har hørt evangeliet». Det kan selvsagt diskuteres om dette er den beste og riktige definisjon, men en tør vel si at den gir uttrykk for det essensielle på en klar og lettfattelig måte. Elevene skulle derfor ha anledning til å uttrykke om de virkelig har forstått noe av hva man mener med det å være hedning. Av samtlige elever ga 90 prosent rett svar.

Noe av det samme forhold gjorde seg gjeldende når det gjaldt elevenes oppfatning av hedningmisjon. 90 prosent svarte at «misjon blant hedningene er å forkynne evangeliet for hedningene».

På spørsmålet hva som er den viktigste oppgaven på misjonsmarka, ga 85 prosent uttrykk for at evangelieforkynning er det viktigste. Alt i alt tyder disse svarene på at de fleste av elevene har fått tak i det som er selve kjernen i misjonsarbeidet.

Man kan imidlertid ikke se bort fra at elevene kan få opplysning utenom skolen når det gjelder vårt emne. Nærmest ligger det da å tenke på *hjemmet og familien*.

Ved spørsmål om noen hjemme hadde fortalt om misjonen, viste det seg at 64 prosent svarte ja, mens 32 prosent ikke kunne huske å ha hørt noe. Av landsskoleelevene var det her noen flere enn av byskoleelevene som svarte ja, differansen var 9 prosent. Det er grunn til å merke seg at farens yrke spilte svært liten rolle for svarene, bortsett fra at gruppen som representerte funksjonærer i kirke og undervisningsverk, hadde et større samlet prosenttall for ja-svar enn de øvrige gruppene, noe som må sies å være rimelig.

Når det gjaldt spørsmål om noen i familien direkte er med i arbeid for misjonen, ble ja-svarene langt færre. De positive svarene her representerte 34 prosent.

En skulle kanskje kunne vente at det ville være et visst samsvar mellom det å være med i misjonsarbeidet og det å gi barna opplysning om misjonen. Dette viste seg ikke å være tilfelle. Mens 33 prosent svarte nei på om noen i familien var med i misjonsarbeidet, nevnte de samme at de hadde hørt om misjonen hjemme. Derimot var det

få som samtidig nevnte at noen i familien arbeider for misjonen, men som ikke hadde hørt noe om dette arbeidet hjemme.

Av familiemedlemmene viste det seg å være mor som gir barna mest informasjon om misjonen.

Det er også rimelig å anta at *søndagsskole og misjonslag* har sin store andel når det gjelder barnas kunnskap om misjonen. 91 prosent svarte at de gikk eller hadde gått på søndagsskole. Av disse mente 95 prosent å ha hørt om misjonen på søndagsskolen. Langt færre av barna var med i barnelag for misjonen, nemlig 49 prosent som fordeler seg temmelig jevn uansett yrkesgrupper.

At barna får høre om misjonen på disse stedene, må få stor betydning for dem. Men det er også grunn til å merke seg at når det gjaldt de spørsmålene som skulle gi et inntrykk av eksakte kunnskaper, var disse elevene ikke bedre enn de som *ikke* hadde hørt om misjonen hjemme, på søndagsskole eller i barnelag.

Det er altså så langt fra at skolen er alene om å påvirke barna når det gjelder forholdet til misjonen. Dette må en ha i tanke når en prøver å vurdere og trekke slutninger.

Spør vi så hvilken plass misjonen har i *skolens undervisning*, gir undersøkningen visse holdepunkter. En gikk ut fra nesten som en selvfølge at ingen lærer eller lærerinne i dag kan unnlate å nevne misjonen i en eller annen forbindelse. Det viste seg da også at 96 prosent av elevene fortalte at de hadde hørt om misjonen på skolen.

Misjonsundervisningen er for det meste knyttet til kristendomsfaget. Det er sjelden at misjonen blir nevnt i forbindelse med geografi og historie, og bare unntaksvis blir den knyttet til norskundervisningen. Riktignok kan man ikke feste alt for stor tillit til opplysninger elevene gir på denne måten, men tendensen synes åpenbart å være uttrykt i svarene de har gitt.

Som vi skal komme tilbake til, oppga hver elev navnene på de misjonærene de kunne huske. Når det så ble spørsmål om hvordan de hadde lært å kjenne dem, og om skolen hadde noen andel i formidlingen av dette kjennskapet, viste det seg at 70,5 prosent av alle elevene nevnte at skolen hadde vært formidler. Det var relativt flere by- enn landselever som nevnte dette. Når det derimot var tale om personlig samvær, lå landselevene en del foran. De fleste (i alt 69 pst.)

nevnte at de hadde hørt og lest om de misjonærene de nevnte, mens alternativet, «lest» alene fikk 35 prosent av stemmene.

Det viste seg at elevene leser en del *misjonslitteratur*. 45 prosent oppga å ha lest bøker om misjonen. Av disse kunne de fleste huske bare én bok, mens ni prosent husket to og tre bøker. Bare ni elever kunne huske flere enn tre bøker. Det ser ut til at flere lands- enn byelever leser misjonsbøker, men noen stor og sikker skilnad er det ikke.

Interessant og lærerikt er det å se hvilke bøker som er mest lest. Følgende ti bøker var oftest nevnt (rekkefølgen etter rangplassen): Biografier om David Livingstone, biografier om Lars Skrefsrud, J. Einrem: Naomi, Racin Kolnes: Opiumsslavens sønn, Kåre Gilje: På livet laust, J. Einrems fortellinger, Hjørdis L. Sand: Spennende dager, Racin Kolnes: Ningsiangpatruljen, Flyktningen fra Shanghai og Måneporten.

I alt ble det oppgitt 77 forskjellige bøker (foruten pensumbøker), og åtte misjons- og barneblad. Sammenligner vi dette med andre undersøkinger over leseinteresser, er resultatet oppmuntrende. Man har kanskje særlig grunn til å merke seg at så mange elever virkelig kan skille misjonslitteraturen ut fra annen litteratur. Dette viser at de har merket seg det de har lest.

Av andre midler som står til rådighet for skolen når det gjelder å spre misjonskunnskap, er *filmen*. Ennå er svært lite gjort på dette område, og det viste seg også i svarene elevene ga. 81 prosent skrev at de hadde sett misjonsfilm, men bare 15 prosent mente å ha sett slik film på skolen. Det var relativt flere lands- enn byelever som hadde sett film på skolen. Dette trenger likevel ikke bety at misjonsfilm oftere går inn i den regulære undervisning på landet enn i byen. Tilhøva er vel heller slik at skolehuset på landet titt blir brukt som forsamlingshus, og at elevene derfor har sett film på skolen. For byens vedkommende er det større grunn til å rekne med at misjonsfilm er synt fram i forbindelse med undervisningen.

Da elevene skulle gi uttrykk for sin mening om slik film, viste det seg at 77 prosent syntes den var lærerik, 11 prosent spennende, 8,4 prosent morsom og 3,6 prosent kjedelig. Dette skulle tyde på at elevene nettopp har festet seg ved det vesentlige i disse filmene.

Misjonsfilm er altså en filmtype som det blir satt pris på, først fordi den er lærerik, dernest fordi den også inneholder momenter som tilfredsstillende trangen til det spennende og morsomme.

En gikk ut fra at en del av elevene hadde sett utstillinger (f.eks. «Til jordens ender» eller liknende arrangements). Det ville derfor ha en viss interesse å få vite hva de hadde lært av slike anskuelige midler. Det viste seg at elevene syntes å ha fått en allsidig kunnskap både om hedningenes kultur og levesett. De hadde fått et inntrykk av hvordan forholdene er i de land hvor misjonærene arbeider. Guttene og jentene hadde festet seg ved forskjellige ting, noe som er typisk for barn og ungdom i den alderen, men som det vil føre for langt å gjøre rede for her.

Hittil har vi stort sett bare befattet oss med den måten elevene får opplysninger om misjonen på. Hvor mye får de så vite? Det er det vanskelig å få rede på, og mange ting kunne det være interessant å granske i den forbindelse. Men i en undersøkning som denne går det ikke an å ha med for mye. En ble stående ved at de *navn på misjonærer og misjonsmarker* som elevene kunne huske, også ville gi et relativt riktig bilde av det de visste om misjonen, kvantitativt sett. Misjonshistorien er jo, som all historie, knyttet til bestemte personer. Kjenner man personene, må man også til en viss grad vite hva de står for.

I alt var det bare 16 prosent som ikke kunne huske navn på noen misjonærer. Ved statistisk beregning viste det seg at byelevene gjennomsnittlig kunne flere navn. Elevene husket i alt 237 forskjellige navn på misjonærer. De fleste er navn på misjonærer som lever i dag. De navn derimot som ble nevnt av flest elever, var først og fremst de tre store britiske misjonærene: Livingstone, Taylor og Carey, og de tre norske: Schreuder, Skrefsrud og Dahle. Av disse er bare to omtalt i alle kirkehistoriebøkene som er i bruk i dag, nemlig Schreuder og Skrefsrud.

Flere av de misjonærene som er omtalt i kirkehistoriebøkene, er stort sett glemt av de fleste elevene, mens de nevner mange som ikke er kommet med i lærebøkene. Særlig gjelder dette Taylor, Carey og Morrison. Dette gir oss høve til å trekke den pedagogiske slutning at våre kirkehistoriebøker langt fra er tilfredsstillende, sett fra misjonshistorisk synspunkt.

Navnelisten gir for øvrig uttrykk for at mange elever vet mer om misjonen enn man skulle vente ut fra den plass den har fått i undervisningsplan og lærebøker. Dernest tyder navnelisten på at det stoff som misjonshistorien rommer, har kontaktpunkter hos elevene, noe de enkelte lærere og lærerinner søker å imøtekomme på høyst forskjellig måte.

At dette siste er tilfelle, går tydelig fram ved sammenlikning mellom de enkelte klassene. Den beste klassen var en by gutteklasse med 27 elever. Gjennomsnittstallet for antall navn var i denne klassen 10,6. Går vi så til den dårligste klassen, en by jenteklasse med 22 elever, finner vi et gjennomsnittstall på 0,22 dvs. at de fleste i denne klassen ikke kjente navnet på en eneste misjonær. En kan ikke se bort fra at intelligensfaktoren kan spille en rolle til forklaring av denne store skilnad, men den kan ikke forklare alt.

Det viste seg at de samme klassene som utmerket seg som de beste og dårligste når det gjaldt antallet misjonærer, også viste seg som de henholdsvis beste og dårligste når det var spørsmål om norske misjonsmarker. Resultatet gjør derfor den slutning mulig at enkelte klasser får relativt god undervisning i misjonskunnskap, mens dette ikke kan sies om alle.

Årsaken til disse forhold kan vel være flersidig. Lærerens spesielle interesse for og innstilling til dette emnet spiller en viktig rolle. Det viste seg i denne som i liknende pedagogiske undersøkinger at lærerens personlighet er av avgjørende betydning. For øvrig må nok lærebøkene ta sin del av skylden for differansen mellom klassene.

Blant de misjonsmarker som hyppigst ble nevnt, var China, Madagaskar, Afrika og India. Som en ser, er det brukt generelle betegnelser for Afrika og India. Men en hel del elever husket også de enkelte misjonsmarker innen disse områder. Størsteparten av elevene husket tre og fire misjonsmarker, en del også fem og noen få hele seks og sju.

Hva *mening* har så elevene om *misjonsarbeidet*? Selvfølgelig kan man ikke vente et begrunnet syn på misjonen i denne alderen det her gjelder; men et inntrykk har de fått, og det er det vi har interesse av å få litt rede på. Derfor ble et spørsmål om dette tatt med. Dessverre viste det seg at 14 prosent hadde oppfattet spørsmålet

galt. 28 prosent hadde ikke svart på det. Det overveiende flertall av dem som svarte på det ($\frac{1}{3}$ av alle elevene) mente at misjonsarbeidet er et godt og viktig arbeid. Bare to elever ga negative svar.

For å illustrere hvordan elevene har gitt uttrykk for sin mening, skal vi ta med noen eksempler:

«Jeg mener at misjonsarbeidet gjør bare godt. Den som har fått misjonsskall, må bruke det. Jeg synes det er det største og fineste arbeid et menneske kan utrette.» (Jente by.)

«Jeg synes det er meget viktig, for misjonærene lærer hedningene om Gud, og hjelper dem på alle måter.» (Gutt by.)

«Eg synes misjonsarbeidet er nyttig. Det er bra at heidningane kan få betre kår. Og det viktigste av alt er at dei får læra å kjenna Kristus.» (Jente land.)

«Det er bra, det burde gjøres mer for misjonen.» (Gutt land.)

«Jeg synes misjonsarbeidet er det viktigste arbeidet i verden. For hver dag dør en masse mennesker som ikke har hørt om Jesus og derfor ikke kommer til himmelen.» (Jente by.)

«Eg synes misjonsarbeidet er bra. Ville krigsfolk blir meir fredelege. Med kristendomen fylgjer opplysning, og det blir mindre av sjukdom og naud.» (Gutt land.)

«De kristne har i misjonsarbeidet ei veldig oppgave, å bringe frelsens budskap til hedningene. Jesus sa det jo selv i misjonsbefalingen, så vi må ta det alvorlig.» (Jente by.)

«Den er til stor nytte for folket. Ikke bare i Afrika og China, men i Norge også.» (Jente by.)

«Det er et utmerket foretagende som alle burde støtte og hjelpe. De som mener at man ikke skal forstyrre hedningene i deres sorgløshet, er noen uvidende mennesker, som ikke har det minste forstand på dette.» (Gutt by.)

«Det er godt. Og på skolen og andre plasser kan en høre mange som sier at de skal bli misjonærer når de har sett en misjonsfilm.» (Gutt by.)

«Jeg mener at det å drive misjon er en god sak. Jeg interesserer meg særlig for Madagaskar og China. Og hvis jeg kan, har min venninne og jeg bestemt oss til å bli misjonærer og reise ut sammen.» (Jente land.)

«Misjonsarbeidet er en god sak, og jeg vil for framtiden prøve å hjelpe til så godt jeg kan.» (Gutt land.)

Ikke så rent få hadde festet seg ved at Jesus har gitt befaling om å drive misjon. Det var flest gutter som hadde motivert med dette. Ellers var begrunnelsene mange og forskjellige. De ble samlet i 15 hovedgrupper.

III

Foretar man et kort *sammendrag* av de viktigste resultater som undersøkningen gir, viser det seg at det ikke kom fram mange og store skilnader mellom by og land. De viktigste, dvs. de signifikative differansene er følgende:

Flere lands- enn byelever har hørt om misjonen hjemme. Det var flere elever i landsskolen enn i byskolen som svarte at noen i familien er med i et eller annet arbeid for misjonen. I byen går flere barn på søndagsskole enn på landet. Flere by- enn landselever hadde kommet i kontakt med de misjonærene de nevner, på skolen. Misjonsfilm er sett av flere barn i byen enn på landet. Misjonsutstilling er sett av nesten utelukkende bybarn. Elevene i byen kjenner gjennomsnittlig flere misjonærer enn elevene på landet.

For øvrig syntes ikke foreldrenes yrke å ha noen særlig betydning eller gi grunnlag for spesielle differanser.

I undervisningen blir misjonskunnskapen for det meste knyttet til kristendomsfaget. Kontakten mellom elevene og de misjonærene de nevner, er stort sett kommet i stand gjennom det elevene har hørt og lest.

Den store skilnaden som det viste seg å være mellom de enkelte klassene når det gjelder misjonskunnskap, legger den slutningen nær at det er selve undervisningen som er forskjellig. Mens enkelte lærere synes å legge stor vekt på misjonskunnskapen, ser det ut til at andre stort sett neglisjerer den.

Knapt halvparten av elevene har lest misjonslitteratur. Mange har sett misjonsfilm, men få har sett slik film på skolen. Det typiske for elevenes mening om misjonsfilm var at de syntes den var lærerik.

For dem som hadde sett misjonsutstilling, hadde det hatt stor betydning. Særlig fikk de gjennom den god kjennskap til hedningefolkens kultur, religion og levemåte, ja, hele deres livsinnstilling.

Elevenes innstilling til misjonen må betegnes som positiv. Av dem som har sagt sin mening om misjonsarbeidet, har samtlige på to nær gitt sin uforbeholdne tilslutning og kommet med til dels treffende motiveringer.

Den *konklusjon* i relasjon til skolen man kommer til ut fra de resultater undersøkningen gir, blir først at en del elever både i by- og landsskolen vet mer om misjonen enn man skulle vente i forhold til den tid som ifølge Normalplanen og lærebøkene forutsettes brukt til denne undervisningen.

Videre går det fram av resultatene at det ikke alltid er undervisningsplan og lærebøker som i dag er avgjørende for misjonens plass i undervisningen, men at læreren, hans interesse, livssyn og personlighet spiller en avgjørende rolle. Imidlertid viser det seg også at undervisningen i misjonskunnskap for en stor del er overlatt til den enkelte lærers for godt/befinnende.

Endelig tyder resultatene på at elevene omfatter faget med interesse. De har lært å forstå og verdsette andre folk og se deres spesielle nød, og dermed er et godt grunnlag lagt for en riktig og positiv innstilling til selve livet og de oppgaver det stiller dem overfor i en verden som mer enn noen gang tidligere kan betegnes som global. Mange har også gjennom misjonskunnskapen fått sine øyne rettet oppover mot det evige, mot Guds rike.

På grunnlag av de opplysninger undersøkningen gir, er det flere pedagogiske spørsmål som kunne drøftes. Dessverre blir det ikke høve til å gå inn på dette her. Bare det skal nevnes at mulighetene til å gjøre noe positivt til forbedring av misjonskunnskapens stilling i skolen er mange. Vi må prøve å komme derhen at ansvaret for undervisning i misjonskunnskap ikke i den grad som nå hviler nesten utelukkende på den enkelte lærer. Det kan og bør gjøres noe både når det gjelder lærebøkene, håndbøker og hjelpebøker for lærere og elever, misjonslitteratur for barn og ungdom og flere anskuelige hjelpemidler til undervisningen. Også i lærerskolen må noe kunne gjøres for å skape interesse for misjonskunnskapen ved å gi de framtidige lærere forståelse for den verdi den har både pedagogisk, kulturelt og kristelig.

For å vise hvor forskjellige våre kirkehistoriebøker er med hensyn til stoff om misjonen skal vi ta med en analyse av de bøker som er tilgjengelige og i bruk i dag:

Stoffmengde i kirkehistoriebøkene om misjon i nyere tid.

Forfatter	Totalt side- antall	Ant. sider om nyere tids misjon	Stoffmengde i pst. av sidedtallet	Antall navn på misjonærer	Utgitt år
Kr. Andersen-Høntorp	90	4	4,4	4	1947
A. Chr. Bang	70	1	1,4	5	1939
Magnus Eriksen	52	2	3,8	6	1945
Laurits Hølsvik	70	10	14,3	14	1946
O. Jensen	80	4½	5,6	8	1947
Ludvig Schübeler	92	4½	4,9	11	1947
Sven Svendsen	102	14	13,7	9	1939
Ivar Welle	84	1½	1,8	3	1949

Denne korte, skjematiske analyse er tilstrekkelig til å vise hvor uholdbare forholdene er når det gjelder lærebøkene våre. En må derfor sette noe inn på å få kirkehistoriebøker som er mer preget av misjonssynet enn det tidligere har vært vanlig. Kirkens historie er historien om evangeliets seiersgang utover jorden.